

4. Татаревська М.С. Регіональна соціальна політика: особливості формування та реалізації / М.С. Татаревська, О.О. Лосікова // *Dynamika naukowych badań* – 2013: materialy IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (07-15 lipca 2013 roku). – 2013. – Vol. 2. – S.27-32.

5. Туленков М.В. Соціальна політика в Україні: Навч.-метод. розробка – К.: ІПК ДСЗУ, 2010. – 35 с.

УДК 331.5(477.82)

Краснопольська Н. В., к.г.н., доцент,

Потапова А. Г., к.г.н., доцент,

Папаєвич Н. М.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА ПРИКЛАДІ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто основні підходи до основних складових характеристики трудового потенціалу. Зазначено, що використання трудового потенціалу є важливою умовою соціально-економічного розвитку області. Проаналізовано частку економічно активного населення за статтю і віковими групами. Проведено аналіз безробітних на ринку праці, та причини їх незайнятості. Виявлено структуру зайнятості населення.

Ключові слова: регіональний аналіз, трудовий потенціал, економічно активне населення, зайнятість, трудові ресурси, безробіття.

The article deals with the main approaches to the major components of the labour potential characteristics. It is noted that the use of labour potential is an important condition for the socio-economic development of the region. The share of economically active population by sex and age groups is outlined. The analysis of the unemployed in the labour market, and the reasons for their unemployment are considered. The structure of employed population is revealed.

Key words: regional analysis, labour potential, economically active population, employment, labour resources, unemployment.

В статье рассмотрены основные подходы к основным составляющим характеристики трудового потенциала. Отмечено, что использование трудового потенциала является важным условием социально-экономического развития области. Дан анализ экономически активного населения по полу и возрастным группам. Проведен анализ безработных на рынке труда, и причины их незанятости. Выведена структура основным видам хозяйственной деятельности населения.

Ключевые слова: региональный анализ, трудовой потенциал, экономически активное население, занятость, трудовые ресурсы, безработица.

Вступ. На сьогоднішній день в сучасних ринкових умовах проблема регіонального використання трудового потенціалу набуває все більш важливого значення та актуальності. Нестабільність структури зайнятості населення об'єктивно зумовлюють необхідність вироблення нових підходів управління трудовим потенціалом, адже ефективне використання трудового потенціалу створює можливості для розвитку регіональної економіки. Трудовий потенціал є одним із основних компонентів людського потенціалу, а також виступає головним чинником інноваційного оновлення суспільства та соціально-економічного розвитку регіону та держави. У зв'язку з цим актуальним та своєчасним є аналіз використання трудового потенціалу регіону.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що проблемам використання трудового потенціалу Волинської області присвячені праці регіональних вчених економістів, географів. У своїх дослідженнях автори висвітлюють різні напрями, пропонують свої підходи. Так, вивченням чинників формування трудового потенціалу та коефіцієнтну методика оцінки трудового потенціалу досліджує вала Л. М. Черчик; аналізом демографічного потенціалу займався В. І. Поручинський. Досліджуючи міграцію населення Волинської області, С. О. Пугач акцентує увагу на міграційних процесах, які спричиняють соціально-економічні проблеми регіону: старіння, нестачу населення (сільській місцевості північних і центральних районів), надлишок трудових ресурсів (північних та центральних районів області), а також перенаселення міст тощо. Проте, при великій кількості різносторонніх наукових розробок з проблем праці, залишаються не достатньо вивченими сучасні проблеми формування регіонального аналізу використання трудового потенціалу.

Методика дослідження. Було здійснено детальний аналіз наукових джерел з даної проблематики. Теоретичну та методичну основу дослідження становлять праці зарубіжних та вітчизняних учених. Для вирішення завдань застосовувалися різні методи дослідження. Метод типології та класифікації дозволив виокремити окремі складові характеристики та використання трудових ресурсів.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження регіонального аналізу використання трудового потенціалу, його динаміка, а також запровадження шляхів збільшення використання трудового потенціалу.

Результати досліджень. Важливою умовою соціально-економічного розвитку Волинської області є ефективне використання трудового потенціалу як одного з важливих елементів продуктивних сил суспільства. Ефективне використання трудового потенціалу забезпечує економічний розвиток регіону та сприяє підвищенню рівня життя суспільства.

Основою трудового потенціалу є економічно активне населення (населення обох статей у віці 15–70 років, яке протягом певного періоду забезпечує пропозицію робочої сили для виробництва товарів та послуг)[2].

На початок 2016 р. до складу економічно активного населення Волинської області входило 431,8 тис. осіб, що становило 41,4% загальної кількості населення. В області простежується тенденція до зменшення частки населення цієї категорії: 2013р. - 46,5%, 2014 р. - 43,7%, 2015 р. – 42,2%. Число економічно активного населення перевищують особи чоловічої статі (54,1 %) над особами жіночої статі (45,9 %), таблиця 1.

Таблиця 1.

Економічно активне населення за статтю та віковими групами у Волинській області у 2016 р.

Показники	Всього, у віці 15-70 тис. осіб	Відсотків за віковими групами, років						
		15-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	60-70
Економічно активне населення	431,8	10,7	14,3	14,6	14,2	24,7	20,2	1,3
Жінки	198,1	8,1	12,3	14,2	14,9	27,3	21,9	1,3
Чоловіки	233,7	12,9	16,0	14,9	13,7	22,5	18,7	1,3
Зайняті	382,1	9,1	14,2	14,1	14,3	26,0	20,9	1,4
Жінки	182,7	6,7	12,4	13,3	14,6	28,5	23,1	1,4
Чоловіки	199,4	11,3	15,8	14,7	14,1	23,8	18,8	1,5
Безробітні	49,7	23,3	15,1	18,5	13,7	14,9	14,5	-
Жінки	15,4	25,3	11,0	24,0	18,8	13,7	7,2	-
Чоловіки	34,3	22,4	16,9	16,0	11,4	15,5	17,8	-

Джерело: складено за даними головного управління статистики у Волинській області.

Понад 11,5 % економічно активного населення області (49,7 тис. осіб) є безробітним. Із загальної кількості безробітних 31% становлять жінки і 69% - чоловіки[1].

Також слід зазначити, що за останні роки ситуація на ринку праці у Волинській області дещо погіршилась. Так, кількість безробітних у 2016 р. збільшилась на 6,6 тис. осіб порівняно з 2015 р., таблиця 2.

Таблиця 2.

Безробітні за причинами незайнятості

Причини незайнятості	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Всього безробітних, тис	44,9	43,1	49,7
За причинами незайнятості, %			
Вивільнені з економічних причин	27,6	21,0	24,8
Звільнені за власним бажанням	22,4	30,2	34,1
Демобілізовані з військової строкової служби	-	-	2,1
Не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації	32,3	14,4	11,4
Звільнені за станом здоров'я, через оформлення пенсії за віком, інвалідністю	1,0	-	-
Звільнені у зв'язку з закінченням строку контракту	8,4	12,6	14,7
Інші причини безробіття	8,3	21,8	12,9

Джерело: складено за даними головного управління статистики у Волинській області.

Впродовж останніх років майже 1/3 безробітних становлять звільнені за власним бажанням. У 2016 році їх налічувалось 34,1%, причому звільнені за власним бажанням за три роки зросла з 22,4% (2014 р.) до 34,1% (2016 р.), тобто на 11,7%. Дещо менше безробітних (24,8%) становили вивільнені з економічних причин і їх кількість за 3 роки зменшилась на 2,8%. Кризові явища в соціально-економічному розвитку, реструктуризація економіки призвели до формування стійкої тенденції скорочення кількості зайнятих. Так, за 2000-2016 рр. кількість зайнятих у Волинській області скоротилась на 104,1 тис. осіб [1]. Зайнятість населення за видами економічної діяльності відображена на рисунку 1.

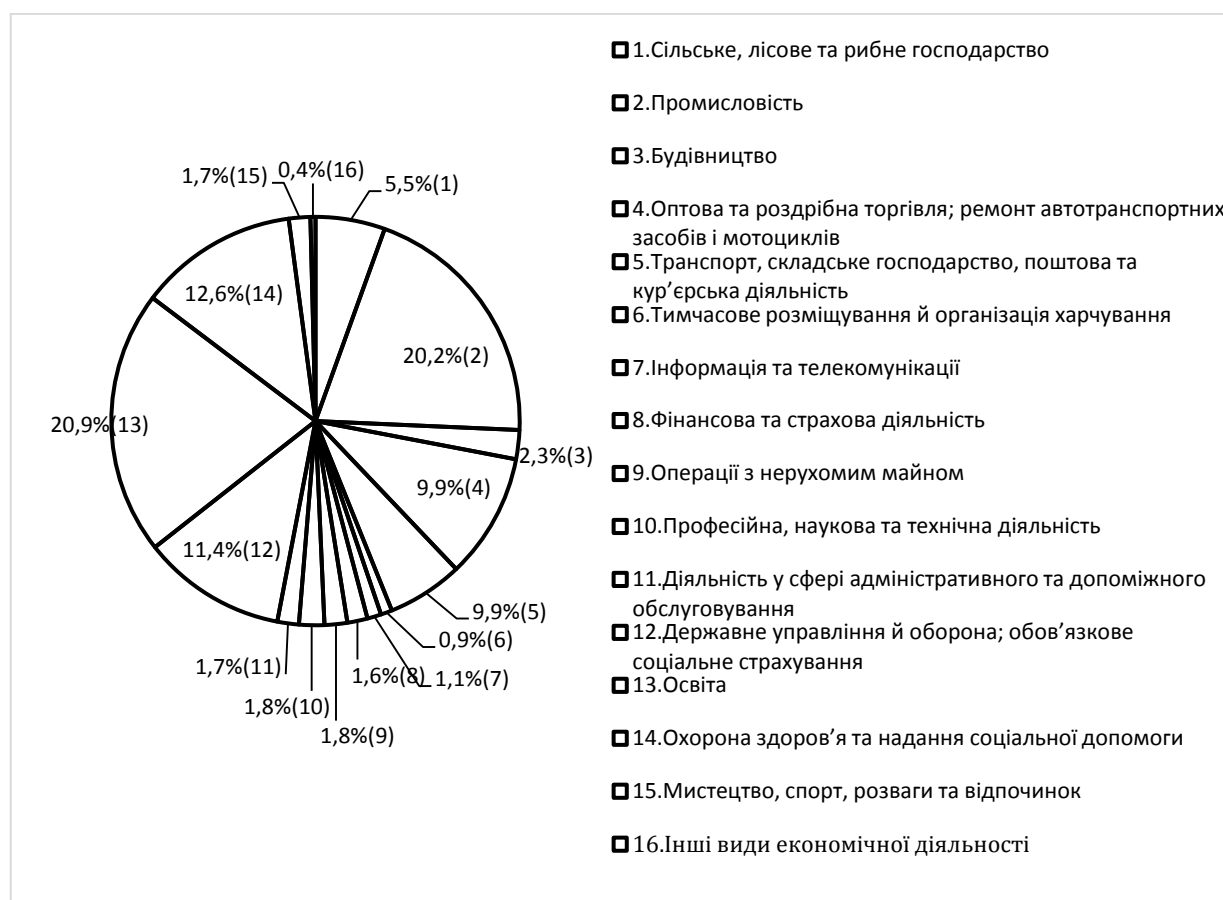

Рис. 1. Зайнятість населення за видами економічної діяльності

Найбільша кількість населення області зайняте у таких видах економічної діяльності: освіті (20,9%), промисловості (20,2%), охороні здоров'я та надання соціальної допомоги (12,6%) та у державному управлінні й обороні; обов'язковому соціальному страхуванні (11,4%), а найменше населення зайняте: інформації та телекомунікаціях (1,1%), тимчасове розміщування й організація харчування (0,9%) та інших видах економічної діяльності (0,4%)[1].

На початок 2016 р. кількість безробітних зменшилась майже на 2 тис. осіб, а кількість вакансій зросла до 1648 тис. місць. Навантаження на одне робоче місце зменшилось з 22 (2014 р.) до 6 осіб (2016 р.), це засвідчує, що суттєва напруга на ринку праці все ж таки залишається, таблиця. 3.

**Попит і пропозиція робочої сили на ринку праці
в адміністративних районах**

Адміністративні райони	Чисельність зареєстрованих незайнятих громадян			Потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць, тис.			Навантаження на 1 вільне робоче місце, осіб		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Волинська область	11190	11739	9200	515	782	1648	22	15	6
м. Луцьк	2586	2367	1662	282	500	1302	9	5	1
м. Володимир-Волинськ та район	706	664	498	7	10	19	101	66	26
м.Ковель та район	1388	1546	1237	61	37	69	23	42	18
м.Нововолинськ райони	877	966	676	94	115	115	9	8	6
Горохівський	644	614	613	9	5	5	72	123	123
Іваничівський	342	363	222	3	8	18	114	45	12
Камінь-Каширський	300	300	281	-	24	2	-	13	141
Ківерцівський	645	717	644	6	3	1	108	239	644
Локачинський	224	288	220	3	-	6	75	-	37
Луцький	369	408	202	18	13	53	21	31	4
Любешівський	169	250	200	4	7	6	42	36	33
Любомльський	407	479	490	1	14	17	407	34	29
Маневицький	501	557	342	-	-	6	-	-	57
Ратнівський	346	490	383	-	-	-	-	-	-
Рожищенський	569	482	332	20	2	-	28	241	-
Старовижівський	294	370	441	2	6	3	147	62	147
Турійський	492	508	421	4	8	5	123	64	84
Шацький	331	370	336	1	30	221	331	12	16

Джерело: складено за даними головного управління статистики у Волинській області.

Сучасні дослідження фахівців здійснені в різних країнах світу засвідчено те, що чинники які формують зайнятість жінок є заробітна плата, сімейний стан, кількість дітей, стабільність шлюбу, наявність дошкільних закладів. Між прибутками чоловіків і працевлаштуванням жінок існує залежність: чим вищі заробітки в чоловіків, тим менше шансів на працевлаштування жінок. У Волинській області прослідковується тенденція більшої кількості зареєстрованих безробітних чоловіків (більше у 1,6 разів у сільській місцевості), за віковими групами 15-24 роки (25,5%), 30-34 роки (15,8%), таблиця 4.

Таблиця 4.

**Рівень безробіття населення за статтю та місцем проживання,
за віковими групами у Волинській області у 2016 р.**

	Всього у віці 15-70 років	У тому числі за віковими групами						
		15-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	60-70
Все населення	11,5	25,1	12,2	14,6	11,1	6,9	8,3	-
% до економічно активного населення відповідної вікової групи								
жінки	7,8	24,2	7,0	13,2	9,8	3,9	2,5	-
чоловіки	14,7	25,5	15,5	15,8	12,2	10,1	14,0	-
міські поселення	9,2	7,8	9,3	18,0	6,8	9,0	5,7	-
сільська місцевість	14,3	38,9	15,4	9,9	16,2	4,6	12,1	-

Джерело: складено за даними головного управління статистики у Волинській області

Аналіз тривалості зареєстрованого безробіття, таблиця. 5, дає змогу сподіватися на суттєве поліпшення в найближчій перспективі.

Таблиця 5.

Тривалість зареєстрованого безробіття по міських та районних центрах зайнятості у 2016 році

	Кількість зареєстрованих безробітних	У тому числі за тривалістю безробіття						Середня тривалість безробіття, міс
		До 1 міс	Від 1 до 3 міс	Від 3 до 6 міс	Від 6 до 9 міс	Від 9 до 12 міс	12 міс і більше	
Волинська область	9200	2110	2551	2066	1584	653	236	4,1
м.Луцьк	1662	253	431	456	309	160	53	4,7
м.Володимир-Волинський та район	498	76	144	128	87	51	12	4,5
м.Ковель та район	1237	229	361	275	237	98	37	4,4
м.Ново-линськ	676	121	163	175	127	58	32	4,8
Райони								
Горохівський	613	170	166	129	100	39	9	3,7
Іваничівський	222	98	44	29	38	11	2	3,1
Камінь-Каширський	281	69	72	81	48	10	1	3,6
Ківерцівський	644	150	167	147	113	41	25	4,2
Локачинський	220	61	64	40	45	8	2	3,5
Луцький	202	63	45	44	31	13	6	3,9
Любешівський	200	23	52	49	47	24	5	5,1
Любомльський	490	66	150	156	92	22	4	4,1
Маневецький	342	121	107	62	34	12	6	2,9
Ратнівський	383	144	112	57	43	21	6	3,1
Рожищенський	332	75	119	49	63	16	10	3,9
Старовижівський	441	220	119	47	38	11	6	2,3
Турійський	421	98	111	74	84	37	17	4,4
Шацький	336	73	124	67	48	21	3	3,6

Джерело: складено за даними головного управління статистики у Волинській області.

Однак, це може здійснитися за умов науково обгрунтованої політики реформування економіки, орієнтованої на формування і розвиток ринку праці, на необхідність зростання зайнятості населення.

Висновки. На основі проведених досліджень можна сказати, що основні характеристики трудового потенціалу регіону мають ряд особливостей. По-перше, простежується тенденція щодо зменшення частки економічно активного населення. Число економічно активного населення перевищують особи чоловічої статі (54,1 %) над особами жіночої статі (45,9 %). По-друге, кризові явища в соціально-економічному розвитку, реструктуризація економіки регіону призвели до формування стійкої тенденції скорочення кількості зайнятих. По-третє, прослідковується тенденція більшої кількості зареєстрованих безробітних чоловіків (більше у сільській місцевості), за віковими групами – люди молодого віку (15-34 роки). Впродовж останніх років майже 1/3 безробітних становлять звільнені за власним бажанням.

Загально відомо, що всяка діяльність здійснюється під впливом мотивів, що спонукають людину досягнути мету, діяти відповідно до цього. В галузях господарського комплексу регіону мотивом можуть бути рушійні сили до діяльності, а також очікувані результати діяльності. Елементами мотивів повинні бути потреби, самореалізація, заробітна плата, цінності тощо.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Головного управління статистики у Волинській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
2. Пасевич Ю. В. Сучасний стан та просторові відмінності в забезпеченні трудовими ресурсами господарського комплексу Волинської області / Ю. В. Пасевич // Науковий вісн. Східноєвр. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки. – 2013. № 6. – С. 105–111.
3. Шевчук Л. Т. Медико-соціальні аспекти використання трудового потенціалу: регіональний аналіз і прогноз / Л. Т. Шевчук.-Львів, 2003.-489с.
4. Пугач С. О. Географічний аналіз міграційних процесів у Волинській області у 2006 р. / С. О. Пугач // Науковий вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки. – 2009. № 10. – С. 74–79.
5. Черчик Л. М. Чинники формування трудового потенціалу регіону / Л. М. Черчик // Вісн. Нац. ун-ту водного госп-ва та природокористування. – 2012. – № 4. – С. 257–264.

УДК 338.4:630](477.82)

Краснопольська Н. В., к.г.н., доцент,
Філюк Б. В.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІСОРЕСУРСНО-ГОСПОДАРСЬКОГО ЦИКЛУ ПІДПРИЄМСТВА ДП «ГОРОДОЦЬКОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА»

У статті розглянуто особливості розвитку регіональних лісоресурсно-господарських циклів. Оцінено механізм управління лісогосподарськими підприємством. Зазначено основні кліматичні фактори, які негативно впливають на ріст і розвиток деревинної рослинності. Проаналізовано важливі чинники формування спеціалізації господарства. Розглянуто основні напрямки природоохоронної діяльності ДП «Городоцького лісового господарства».

Ключові слова: лісове господарство, лісовиробничий цикл, лісові ресурси, лісовий фонд, лісництво.